

ВЕСНЯНІ ОБРЯДИ ТА НАСПІВИ БАСЕЙНУ УБОРТІ: ГЕОГРАФІЧНИЙ ВИМІР

Маргарита Скаженик

УДК 398.332.1(477.41/.42)

У статті подано результати дослідження середньополіських весняних традицій, локалізованих у басейні р. Уборть (Ємільчинський та Олевський р-ни Житомирської обл., Лельчицький та південні села Петриківського р-ну Гомельської обл.). Предмет розгляду — весняні обряди, пісенні жанри весняного сезону (веснянки закличні та співані, хороводно-ігрові, постові пісні релігійного змісту), основні (домінантні для кожної традиції) мелотипи. Кожен з аспектів розглянуто в контексті його географічної локалізації. Стаття супроводжена картою, нотними прикладами, таблицею ритмічних схем найпоширеніших наспівів та світлинами весняних обрядів.

Ключові слова: Середнє Полісся, весняні обряди, весняні заклички, веснянки, хороводно-ігрові веснянки, постові пісні, географія, локальні пісенні традиції.

В статье представлены результаты исследований центральнополесских весенних традиций, локализованных в бассейне р. Уборть (Емилчинский и Олевский р-ны Житомирской обл., южные сёла Лельчицкого р-на Гомельской обл.). Предмет рассмотрения — весенние обряды, песенные жанры весеннего сезона (веснянки-заклички и песенные веснянки, хороводно-игровые, постовые песни религиозного содержания), основные (доминантные для каждой традиции) мелотипы. Каждый из аспектов рассматривается в контексте его географической локализации. Статья сопровождается картой, нотными примерами, таблицей ритмических схем наиболее распространённых напевов и фотографиями весенних обрядов.

Ключевые слова: Центральное Полесье, весенние обряды, весенние заклички, веснянки, хороводно-игровые веснянки, постовые песни, география, локальные песенные традиции.

The paper presents the results of researching the Central Polissia vernal traditions localized along the Ubor River basin (Yemilchyn and Olevska districts of Zhytomyr Region in Ukraine, and Lelchytsi and neighbouring southern villages of Petrykiv and Mozyr districts of Homel Region in Belarus). The subject of research is spring rites, song genres of vernal season (spring songs and spring invocatory songs; round dance and playing spring songs; and Lenten songs), and the main melodic types which are dominant for any of traditions. Each aspect is considered in the context of its geographical location. The article is accompanied with a map, musical examples, a chart of rhythmic schemes of the widespread tunes, as well as with the photographs of performances of spring rites.

Keywords: Central Polissia, spring rites, *zaklychky* (spring invocatory songs), *vesnianky* (spring songs), *khorovodni* (round dance) and *ihrovi* (playing) spring songs, Lenten songs, melogeography, local song traditions.

Музичні традиції, що сформувалися на землях басейну Уборті (правої притоки Прип'яті), належать до Центрально-Поліського регіону. Ріка Уборть тече територіями чотирьох районів (див. карту): Ємільчинським та Олевським Житомирської області, Лельчицьким і південними селами Петриківського районів Гомельської області Білорусі. До початку 1990-х років ці терени залишалися майже недослідженими¹. Фронтальне обстеження (методом «із села в село») басейну Уборті (включно з білоруською територією) та суміжних земель провели співробітники Проблемної науково-дослідної лабораторії по вивченню народної музичної творчості Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського І. Клименко, Є. Єфремов й авторка

цієї статті. У 1994–2011 роках відбулося понад 20 експедиційних виїздів²: дві експедиції мали державне фінансування³, решта поїздок здійснена власним коштом збирачів. Музичний (переважно пісенний) фольклор зафіксовано в більш ніж 100 селах. Усього зібрано понад 200 годин аудіозапису та 50 годин відеозапису.

Левову частку накопичених матеріалів становлять записи обрядового фольклору (зокрема календарного): пісні та інформація щодо обставин їх виконання, описи обрядів. Неоднорідність обрядодій та наспівів у різних локусах Уборті зумовила географічний аспект у їх дослідженні⁴. Пропонована музично-етнографічна розвідка присвячена весняним обрядам і пісням (найпоширенішим наспівам)

окресленого терену з погляду їх географічної локалізації та узгодженості між собою.

Вивчення традиційних весняних мелодій надзвичайно актуальне, оскільки, порівняно з іншими календарними жанрами, інтерес до весняного репертуару в співачок старшого покоління (1920–1940-х років народження) послаблюється, і ці наспіви швидше забуваються. Респонденти ж молодшого віку (1950–1960-х років народження) веснянок майже не знають. Наведені в статті матеріали розширяють наші знання про середньополіські весняні ритуали та їх музичне наповнення, оскільки весняні пісенні традиції цього терену лишаються недостатньо вивченими. Мелотипологічну характеристику отримали веснянки й русальні пісні з Київського Полісся — їх дослідженням займалися Є. Єфремов [3–5] і Г. Коропніченко [12]; весняні мелотипи східної Житомирщини представлені в публікації Є. Єфремова [6]; весняні заклички нижньої течії р. Уборті розглянуто в праці авторки цієї статті [20]; загальна характеристика весняних традицій Уборті, у контексті з іншими жанрами календарного циклу, міститься в нашій роботі [22], у якій наведено 19 ритмокомпозиційних типів веснянок і мелодичні моделі домінуючих форм, у атласі подано кольорові карти поширення ритмічних типів та їх локальних мелічних версій [22, карти в Атласі K12-7, 8], доданий до збірника DVD-носій містить аудіоприкладі ⁵.

***

За матеріалами календарного циклу в басейні Уборті виокремлено дві опозиційні зони, що отримали умовні назви як «північна» та «південна» (найпоказовішими для такого поділу виявилися жанри весняно-літнього циклу [див. праці: 21; 22; 25]). На прикладі весняних обрядів і пісень основними критеріями для такого поділу стали:

- *свято*, що знаменує початок весняного календарного сезону;
- приурочені до цього свята *обрядові дії* та стан їх збереженості;
- *пісенні жанри*, що функціонують на певній території та їх місцеві *назви*;

— *пісенні типи*, які є визначальними для своєї традиції, тобто займають домінуючу позицію щодо інших весняних мелодій (до таких типів зараховуємо наспіви, що фіксуються майже в кожному селі з великою кількістю поетичних текстів; як правило, такі мелодії поліфункціональні — їх виконували як під час обрядів, так і в позаобрядових ситуаціях).

Весняні обряди та пісні північної традиції. Північна традиція локалізована на теренах нижньої Уборті (на північ від сіл Хочине та Рудня Перганська Олевського р-ну, на карті — це пункти 1350 і 1352). У більшості сіл пісенний весняний сезон розпочинається зі свята Стрітіння (рідше — з Постових Запусків) і триває переважно до Великодня. На Стрітіння «*гукáли весну́*» (так у місцевій традиції називають обряд зустрічі весни), на Великдень — водили хороводи (у місцевій термінології — «*корого́ди*»).

Місцеві пісенні жанри представлені *веснянками* (виконуються впродовж весняного сезону), *весняними закличками* (приурочені безпосередньо до обряду зустрічі весни) та *хороводно-ігровими* піснями. На півночі побутує ще один жанр — це запозичені з лірницького репертуару *пісні релігійного змісту*, переважно псалми (про «Сіротку», «Лексея Божого чоловіка», про Юрія Зміборця — «Були люди неверніе», про передсмертні муки Христа — «Через поле широке»). Такі пісні називають *постовими*, їх виконують у Великий піст, вони часто супроводжують жіночу домашню роботу (насамперед прядіння) ⁶.

Серед традиційних весняних мелотипів визначальним для північної традиції є тип з будовою вірша 5+4 (див. табл., ритмосхема № 1) ⁷. У всіх селах ритмоформула розспівується в терцевому (терцево-квартовому) діапазоні із субквартою (див. прикл. № 1, 2). Наспіву цього типу звучать як під час обряду гукання весни, так і впродовж усього весняного періоду, у зв'язку із чим їх так і називають — «*весна́*» (побутує також термін «*веснянка*»). Це один поширений на нижній Уборті тип —

одноеlementна закличка-диямб. Ці мелодії взагалі могли не співати, а голосно скандувати, завдяки чому поширеними є вирази «гукати, кричати, клікати весну» (див. табл., схема № 2; прикл. № 3) ⁸.

З-поміж весняних обрядів нижньої Уборті найбільшу кількість різноманітних ритуальних дій і наспівів притягнув до себе ранньовесняний етап. Географія локальних форм зустрічі весни показує внутрішню структуру північного локусу. Сформувалися три сублокальні традиції, кожна з яких має дещо відмінні музичні характеристики (див. карту):

— на півночі Олевського району обрядодії зосереджені навколо ритуальних вогнів, обряд називався «палити весну»: «На запускі палілі в'есну. Збирають старіє коробкі <...> в одін ворох да костра палять. А мі все за рукі беромось і кругом того костра бегаєм і

споваєм» (Олевськ: Хочине). Окрім названих типів, тут побутує чотиридольна веснянка з рефреном «Темная-зеленая дубровка» (див. табл., схема № 3; прикл. № 4);

— на більшій території Лельчицького району центральним атрибутом обряду зустрічі весни є прикрашене ритуальне деревце — ялинка: «Йолочку зробім й весну гукаймо» (Лельчиці: Дуброва). Майже в кожному селі зафіксовано хоровод «Конопелюшка» (див. табл., схема № 4; прикл. № 5);

— у правобережних селах Лельчицького району і біля самої Прип'яті весну гукають біля копиць сіна: «Кругом стогаю ходім да й сьповаєм» (Петриків: Снядин). Про ялинку ці респонденти не згадують. На окресленій території веснянки збереглися погано, навіть фіксація домінантного типу вимагала підсиленого опитування.

Гурт жінок із с. Нове Полісся Лельчицького р-ну Гомельської обл. (Білорусь).

Обряд зустрічі весни (зліва направо): прикрашання ритуальної ялинки; обхід села з ялинкою на санках; прив'язування ялинки до оброчного хреста — «святого місця» (завершення обряду).

Стопкадри з фільму Янкі Крука «Грамніцы»

Весняні обряди та пісні південної традиції. Південна традиція поширена на територіях середньої та верхньої течій Уборті (більша частина Олевського і Ємільчинський р-ни). За спогадами більшості респондентів, у цій місцевості початок весняного сезону асоціювався з Благовіщенням, коли вперше голосно співали веснянок на вулиці: «Сьонє Благоўеценье. <...> Сьогонні первій день і веснянку можна на дворé [співати. — М. С.]» (Ємільчине: Осівка). Кінцевий етап весняного періоду в

цій традиції розмитий, найчастіше інформанти згадують «Вшестя» (Вознесіння).

Весняні обряди на цій території майже не збереглися. Лише у двох селах згадали, що під час першого співу веснянок розкладали вогні з торішньої соломи (у с. Осівка Ємільчинського р-ну оберемки соломи палили біля воріт безпосередньо на Благовіщення ⁹, у с. Лопатичі Олевського р-ну крадені «кулі» спалювали «на лузі біля річки» ¹⁰). Схожі обрядодії нібито побутували і в с. Рудня-Іванівська

Ємільчинського району¹¹. У с. Путиловичі сусіднього Лугинського району на Благовіщення замість соломи спалювали старе гіляччя.

Обряд зустрічі весни й пов'язані з ним весняні заклички в південній традиції невідомі. Відсутні і постові пісні. Жанрону периферію

займають хороводно-ігрові мелодії (зрідка згадують «Подольночку», у с. Середи Ємільчинського р-ну зафіксовані спогади про «Кривий танець» (разом з мелодією), який водили на перехресті доріг усім селом на Проводи (після відвідування кладовища)).

Гурт жінок із с. Осівка Ємільчинського р-ну Житомирської обл.
Обряд на Благовіщення (спалення торішньої соломи і спів веснянок).
Стопкадр із відеозапису Олега Коробова

Хоча в південній традиції немає розвиненої весняної обрядовості, однак весняний сезон насичений співом — це веснянки переважно любовного змісту. Домінантне місце займає поширений на Житомирщині ритмотип з десятискладовим віршем 5+5 (див. табл., схема № 5). Діапазон мелодій квартовий (рідше — квінтовий) із субквартою (див. прикл. № 6, 7).

Південний локус складається з двох основних сублокальних традицій (критерієм для їх виокремлення є не обрядові дії, відомостей про які маємо недостатньо, а мелотипологічна картина весняного сезону [22, карта в Атласі К12]):

— для традиції верхньої Уборті (Ємільчинський р-н) характерне номелодичне оформлення весняного періоду, лише в десяти селах (з тридцяти обстежених) до основного наспіву приєднуються одна / дві нові мелодії (кожна з них представлена одним, зрідка — двома

поетичними текстами); у восьми селах таким «типом-супутником» виступає веснянка чотиридольного устрою (див. табл., схема № 6; прикл. № 8);

— весняна традиція середньої Уборті (Олевський р-н), навпаки, полімелодична (у селах, розміщених на північ від Олевська, зафіксовано від чотирьох до семи різних мелодій)¹²; найчастіше фігурує шестидольна веснянка із силабічною будовою моделі 5+5 (див. табл., схема № 7; прикл. № 9); версії доміантного типу з поріччя середньої Уборті часто мають квінтовий діапазон (див. прикл. № 7).

Підсумовуючи власні спостереження над весняними обрядами та піснями, локалізованими в басейні Уборті, зазначимо, що північна й південна зони окресленого терену — ареальні опозити. Вони відрізняються не лише за набором мелотипів, а і за обрядово-

етнографічним контекстом пісень, жанровим складом, термінологією. Мелогографічний кордон між цими локусами трактуємо як непрохідний, його вагомість підкреслюється, по-перше, паралельними процесами в інших жанрових циклах (зміна обрядів і мелотипів), по-друге, — відомостями суміжних дисциплін [25, с. 44–45].

Натомість контраст між сублокальними традиціями в межах кожної із цих зон не такий різкий. Їх об'єднує: 1) спільний обрядово-

етнографічний контекст (відрізнитися можуть форми проведення обряду, як це відбувається в північній зоні); 2) набір пісенних жанрів; 3) наявність спільного (домінантного) мелотипу. Основні ж відмінності між сублокальними пісенними традиціями полягають у варіантах комбінацій ритмічних типів (при полімелодичному оформленні весняного сезону) та у звуковисотному вирішенні доміантного ритмотипу, що відображує особливості музичного мислення на вузьколокальному рівні.

¹ Відомі лише записи із чотирьох сіл Лельчицького району (Тоніж, Букча, Глушковичі, Дуброва), здійснені З. Евальд [27] і Зінаїдою Можейко [15; 16], та грамплатівка виконавиці із с. Неділище Ємільчинського району [1].

² Експедиції мали різну мету – розвідувальну, повторні виїзди з наміром уточнення й поповнення отриманих раніше матеріалів, відеозапис обрядів, якісний цифровий запис, багатоканальний аудіозапис тощо. Залежно від мети і маршруту, експедиції або повністю проходили на теренах Уборті, або лише частково зачіпали їх.

³ Це Комплексні історико-культурні експедиції 1997 та 2011 років, матеріали зберігаються в Музеї-архіві народної культури Українського Полісся при Державному науковому центрі захисту культурної спадщини від техногенних катастроф.

⁴ Авторкою здійснена низка публікацій, присвячених мелогографічному вивченню календарних пісенних традицій Уборті, де наспіви розглянуто невідривно від їх обрядового контексту (див. список літератури наприкінці статті).

⁵ Аналізу весняних мелотипів Західного й Східного (Лівобережного) Полісся (іноді в комплексі з іншими календарними пісенними типами) присвячені, зокрема, праці Ю. Рибачка [17–19],

І. Клименко [7–9], Л. Лукашенко [13; 14], О. Гончаренко [2], дипломна робота І. Корінь [11].

⁶ Духовним пісням нижньої Уборті присвячена окрема публікація [23].

⁷ Ритмотип 5+4 має купальську приуроченість у більшості етнографічних регіонів України й Білорусі [10], зокрема і на верхній та середній Уборті [21]. Однак на нижній Уборті, подібно до інших локальних традицій басейну Прип'яті [10, с. 146], ця форма трактується виключно як веснянка.

⁸ Різноманітні ритмокомпозиційні модифікації на основі цієї ритмоформули розглянуті в нашій праці [20].

⁹ У 2006 році цей обряд відзняли О. Коробов та авторка цієї статті.

¹⁰ Запис 1999 року Т. Школьної та Н. Дікаревої (на той час студентів Київського державного інституту культури) у с. Паляничинці Фастівського району Київської області від колишньої жительки с. Лопатичі.

¹¹ У 2006 році з колишнього гурту співачок мені вдалося віднайти лише одну, проте вона була дуже заклопотана хатньою роботою і спілкувалася неохоче, тому ця інформація вимагає перевірки.

¹² Деякі мелодії в інших традиціях Уборті не трапляються, але побутують у суміжних територіях, що свідчить про дифузну природу місцевої пісенної традиції [22, с. 45].

1. Антоніна Матвієнко співає веснянки і петрівки / ред. М. Кузик. Без анотації. – «Мелодія», 1980. – 1 грампл. 175 мм стерео 33 $\frac{1}{3}$ (13'19", 10 творів) + Конв. : іл.

2. Гончаренко О. Обрядові пісенні жанри Сумщини: географія основних ритмотипів / Олена Гончаренко // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей. – К., 2010. – Вип. 5 : Слов'янська

мелогографія. Кн. 1 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – С. 31–42.

3. Єфремов Є. Постові веснянки на Київському Поліссі / Євген Єфремов // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей / [упоряд. О. І. Мурзина]. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 77–95.

4. Єфремов Є. В. Ритмоструктурні типи календарних наспівів на Київському Поліссі / Євген

Єфремов // Полісся України : матеріали історико-етнографічного дослідження / [за ред. С. Павлюка, М. Глушка]. – Вип. 1. Київське Полісся. 1994. – Л. : Ін-т народознавства НАН України, 1997. – С. 245–259.

5. *Єфремов Є.* Русальні пісні на Київському Поліссі / Євген Єфремов // Полісся: мова, культура, історія : матеріали міжнар. конф. / [ред. кол. : П. Ю. Гриценко та ін. ; відп. за вип. Г. А. Скрипник]. – К., 1996. – С. 404–411.

6. *Єфремов Є.* Типологічна система традиційних весняних наспівів у верхньому межиріччі Тетерева та Ужа / Євген Єфремов // Полісся України : матеріали історико-етнографічного дослідження / [за ред. С. Павлюка, Р. Омеляшка]. – Вип. 3. У межиріччі Ужа і Тетерева. 1996. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 2003. – С. 291–296.

7. *Клименко І.* Веснянки Західного Полісся (весняні ритуали та пісні Південної Пінщини) / І. Клименко // Електронна версія на DVD до книги : Клименко Ірина, Мурзина Олена. Київська лабораторія етномузикології. 1992–2007. – К. : НМАУ ім. П. Чайковського, 2008. – 153 с.

8. *Клименко І.* Картографирование обрядовых напевов в рамках сублокальных традиций (на материале западнополюсского архива НИЛ музыкального фольклора Киевской консерватории) / И. Клименко // Картографирование и ареальные исследования в фольклористике : сб. трудов РАМ им. Гнесиных / [сост. О. А. Пашина]. – М., 1999. – Вып. 154. – С. 87–114.

9. *Клименко І.* Наспів «весни-трійці» на Пінському Поліссі / І. Клименко // Родовід. – К., 1995. – Чис. 11. – С. 82–92.

10. *Клименко І.* Наспиви купальсько-петрівської приуроченості в українців: макроареалогія / Ірина Клименко // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей. – К., 2010. – Вип. 5 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – С. 138–164 + Атлас К35–42. – (Серія «Слов'янська мелогографія» : кн. 3).

11. *Корінь І.* Весняні наспиви в контексті календарної звичаєвості Волинського Полісся (північно-західний субрегіон) : дипломна робота / І. Корінь ; наук. керівник О. Мурзина. – НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2004. – 92 с.

12. *Коропніченко Г.* До питання про південні кордони Київського Полісся (за матеріалами календарної традиції межиріччя Тетерева та Ірпеня) / Г. Коропніченко // Полісся: мова, культура, історія : матеріали міжнар. конф. / [ред. кол. : П. Ю. Гриценко та ін. ; відп. за вип. Г. А. Скрипник]. – К., 1996. – С. 428–437.

13. *Лукашенко Л.* Мелогографія традиційних обрядових наспівів та лінгводіалектне членуван-

ня Північного Підляшшя / Лариса Лукашенко // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей. – К., 2010. – Вип. 5 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – С. 56–61 + Атлас. – К14–15. – (Серія «Слов'янська мелогографія» : кн. 3).

14. *Лукашенко Л.* Пісні весняного жанрового циклу на Північному Підляшші / Лариса Лукашенко // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 9. – (Серія «Мистецтвознавство»). – С. 110–131.

15. *Можейко З.* Песенная культура Белорусского Полесья: село Тонез / З. Я. Мажейка. – Минск : Наука и техника, 1971. – 263 с.

16. *Можейко З.* Песни Белорусского Полесья / З. Я. Мажейка. – М. : Сов. композитор, 1983. – Вып. 1. – 183 с.

17. *Рибак Ю.* Вокальні мелотипи у верхньоприп'ятських волочесних обрядах / Ю. Рибак // Музика та дія в традиційному фольклорі. – Л., 2001. – С. 49–55.

18. *Рибак Ю.* Обрядові пісні верхньоприп'ятської низовини (мелотипологія – мелогографія – культурогенеза) : дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Юрій Петрович Рибак. – Л., 2005. – 188 с.

19. *Рибак Ю.* Постові пісні верхньоприп'ятського басейну / Ю. Рибак // Народна музика Волині : зб. статей і матеріалів наук.-практ. конф. «Народна музика Волині» (Кременецький педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка, 25–26 травня 1998 р.) / [ред.-упоряд. О. Смоляк ; відп. за вип. В. Сабран]. – Кременець, 1998. – С. 67–71.

20. *Скаженник М.* Весняні заклички нижньої Уборті: особливості формотворення / М. Скаженник // Народознавчі зошити. – 2006. – Вип. 3–4 (69–70). – С. 493–502.

21. *Скаженник М.* Мелогографічне вивчення Уборті: купальсько-петрівські наспиви та обряди / М. Скаженник // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей / [упоряд. О. І. Мурзина]. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 154–175.

22. *Скаженник М.* Мелогографічний ландшафт басейну Уборті (за матеріалами річного обрядово-пісенного циклу) / М. Скаженник // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей. – К., 2010. – Вип. 5 / [ред.-упоряд. І. В. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – С. 43–55 + Атлас К9–13. – (Серія «Слов'янська мелогографія» : кн. 3).

23. *Скаженник М.* Духовна пісня в селянському побуті нижньої Уборті (за матеріалами весняних «постових» наспівів) / М. Скаженник // Музична україністика: сучасний вимір : зб. наук. статей. – К. : ІМФЕ, 2013. – Вип. 8 : на пошану члена-кореспондента АМУ, доктора мистецтвознавства, професора Софії Грици / НАН України, ІМФЕ

ім. М. Т. Рильського ; [ред.-упоряд. В. Пономаренко]. – С. 224–236.

24. Скаженик М. Зимові пісенні традиції Уборти: до питання взаємозв'язків обрядів та мелотипів / М. Скаженик // Проблеми етномузикології : наук.-методичний зб. / [упоряд. О. І. Мурзина]. – К., 2013. – Вип. 9. – С. 64–75.

25. Скаженик М., Коробов О. Етномузичне вивчення календарних традицій Середнього Полісся в контексті суміжних наук (за матеріалами, локалізованими в басейні Уборти) / М. Скаженик,

О. Коробов // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей з географ. атласом. – К., 2012. – Вип. 7 / ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського ; ПНДЛ по вивченню нар. муз. творчості. – С. 48–62 + Атлас К5–8. – (Серія «Слов'янська мелогографія» : кн. 3).

26. Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій: на 1 січня 1987 р. – К., 1987.

27. Эвальд З. Песни Белорусского Полесья / З. В. Эвальд ; под ред. Е. В. Гиппиуса. – М. : Сов. композитор, 1979. – 143 с.

Таблиця

Ритмоструктурні типи весняних наспівів басейну Уборти

№	силабо-ритмічний код*	семантична форма	ритмомалюнок у межах композиції	поширення форми в традиції	локалізація (див. карту)	нотний приклад
1	♩5,4 ²	аб; вг		домінантна	північна зона	1, 2
2	♩4 ³	а+б+в...		досить поширена		3
3	♩.44; P43	аб; рс		локального значення		4
4	♩.445; p45	абв; рв		локального значення	5	
5	♩55 ²	аб; вг		домінантна	південна зона	6, 7
6	♩.44; 33	аб; вв (аб,вг)		локального значення		8
7	♩.55 ²	аб; рб				9

* Систему кодування ритмічних типів подано за І. Клименко [10].

Нотний символ указує на тип ритму: ♩ – на трійковий ритмічний устрій. ♩ – на двійковий зі спорадичним розщепленням модельних долей.

Цифри коду вказують на кількість модельних силабохрон. кількість цифр – на кількість силаборитмічних груп, підкреслені цифри – на фігури з довгими заключними силабохронами. Рядки розмежовано знаком «.», кількість рядків в ізометричних формах показана надрядковим індексом.

Нотні приклади

Нотації схематичні. Наспіви 2–6, 8, 9 записані та транскрибовані М. Скаженик. Наспів 7 записаний і транскрибований Є. Єфремовим. Наспів 1 записаний О. Бутом, транскрибований М. Скаженик

1. Лельциці: Глушковичі

2. Лельциці: Нове Полісся

3. Лельциці: Борове

4. Олевськ: Копище

5. Лельциці: Борове

6. *Ємільчине: Підлуби*
 Вий - ду на го - ру, гля - ну на мо - ре. Са - ма я ба - чу, що ме - ні го - [ре].

7. *Олевськ: Суцани*
 Сс - рі - є гу - сі греч - ку по - є - лі, на си - не мо - ре піт по - ле - тел - [и].

8. *Ємільчине: Серби*
 Кру - гом бо - ло - та ска - че со - ро - ка тай кря - че, тай кря - че.

9. *Олевськ: Суцани*
 3. Я не ма - ни - ла, да вон сам при - ле - теу. Ой, ра - но - ра - но. Да вон сам при - ле - тау.

